

УДК 37.013.42:34:355/359(477)

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.04>

Бриндіков Ю. Л.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПАРИТЕТУ В ЛАВАХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПРОГАЛИНИ

У науковій статті розглядається вкрай важливе питання, яке замовчувалося протягом багатьох років або мало виключно декларативний характер. Нами окреслено генезу гендерного питання у світовій площині та на теренах України з усіма його зрушеннями та недоліками. Головне завдання наукових розвідок полягало у виявленні здобутків та прогалин гендерного паритету в лавах Збройних сил України задля оптимізації військових реформ та захисту жінок в армійській структурі.

Публікація містить опис історії гендерного питання та детермінант формування предмету дослідження. Висвітлено вектор діяльності перших вітчизняних жіночих організацій, що слугували фундаментальною основою при подальшому впровадженні гендерної політики на теренах України.

Нами проаналізовано нормативно-правову базу, покликану захищати жінок від будь-якої форми дискримінації та сприяти забезпеченню рівності прав й можливостей жінок та чоловіків. В роботі згадано установчий документ ООН, Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Пекінську декларацію, де зазначено важливість доступу жінок до усіх сфер життєдіяльності, ресурсів країни, здійснено наголос на необхідності покращення суспільного становища жінок.

Зазначено статистику щодо жінок-військовослужбовців в лавах ЗСУ, проведено порівняльний аналіз щодо їх сучасного становища у порівнянні з минулими роками.

Аналіз наукового доробку, присвяченого окресленій проблемі, дав нам змогу висвітлити позитивні професійні якості військовослужбовиць, їх високі здобутки. Поруч зі здобутками нами діагностовано проблемні аспекти в професійному житті жінок-військовослужбовиць, які потребують негайного врегулювання.

У висновках з проведеного дослідження здійснено наголос на посиленні інформаційно-просвітницької роботи зі статевого виховання, гендерної просвіти, формуванні дієвого правового інструментарію, спрямованого на посилення гендерного паритету.

Ключові слова: генеза гендерного питання, нормативно-правова база щодо гендерної рівності, міжнародні стандарти з гендерного паритету, жінки-військовослужбовиці, стереотипи щодо жінок в ЗСУ, позитивні та негативні аспекти професійного життя військовослужбовиць, оптимізація гендерного питання.

З давніх-давен у житті українців чільне місце традиційно займала жінка – вродлива, розумна, добра та смілива. Окреслені якості неодноразово яскравими фарбами змальовували вітчизняні письменники та поети, зокрема, І. Франко вважав жіночу красу «небезпечним оружжям», проти якого важко вистояти. І. Нечуй-Левицький (повість «Кайдашева сім'я») та О. Коломієць (п'єса «Фараони») зобразили українську жінку сильною та вольовою особою. Працьовитість, рішучість та чесність притаманні літературним героїням Марка Кропивницького. Великий Кобзар з безмежною любов'ю та ніжністю віршованими рядками оспівував жіночу ширість та доброту.

Особлива увага приділялась образу жінки-матері, яка завжди була уособленням святині. З глибокою шанобою та повагою до материнства Дмитро Павличко в одному зі своїх творів стверджував, що «Перше слово Мати, друге – Україна», поет запевняє, що слово «мати» пахне мов квітка короваю. Матусі присвячували вірші Ліна Костенко та Андрій Малишко, гаряча материнська любов і душевна краса славились Василем Симоненко.

Відважні жінки були героями творів багатьох українських письменників. В літературному доробку Марії Матіос жінка зображується стражденною через небажання коритися ворожій радянській владі. Тетяна Байда в «Поколінні приречених» продемонструвала жіночі звичаї, вміння на рівні з чоловіками боронити українську землю, виборювати суверенітет та незалежність України.

Наукове дослідження присвячено категорії «жінка-захисниця», «жінка-військовослужбовиця». Актуальність роботи зумовлена тривалим існуванням упередженого чоловічого ставлення до жінок в армії на теренах радянського та пострадянського простору. Негативні стереотипи було успадковано й українським соціумом з його довготривалими дискримінаційними намаганнями щодо жінок, які докладали чималих зусиль, щоб успішно відбутись в амплу керівниці, науковиці, військовослужбовиці та захисниці.

Гендерне питання стало предметом наукових розвідок цілої плеяди науковців, які представляли соціологію, психологію, медицину, культурологію. Американська дослідниця Маргарет Мід зробила вагомий внесок в дослідження системи гендерних норм різних народів світу на певному етапі становлення та в різні часи.

Чимало зарубіжних та вітчизняних науковців доклало зусиль, щоб подолати стереотипи та застарілі концепції щодо соціальних ролей чоловіків та жінок. З-поміж них вирізняють А. Шерис, Д. Хартлі, Семєнова В. В., Виноградову Т. В., Лавриненко Н. В.

Мета статті полягає у виявленні здобутків та прогалин в площині гендерного паритету в лавах Збройних сил України задля оптимізації військових реформ та захисту жінок в армійській структурі.

Сучасне суспільство зазнало чималої кількості трансформацій, що здійснюються в супроводі інноваційних зрушень та перетворень. Український соціум почав опиратись на норми демократії та гуманістичні цінності як головну передумову оновлення, знищення застарілих поглядів та міркувань щодо людини, її соціального призначення. Оновлення форм державного та політичного управління створили сприятливу площину для зазначених реформ, зокрема, в суспільно-економічній, культурній та релігійній сферах.

Жінки та чоловіки також відчули наслідки змін, оскільки складають когорту суб'єктів діяльності та впровадження суспільних ініціатив та процесів. На зміну застарілим поглядам XIX–XX століть щодо прав, свобод, функціональності жінок та чоловіків, прийшли нові ідеї розподілу соціальних ролей, що базувались на теоретичному доробку та практичних заходах гендерної політики. Впродовж багатьох років мультидисциплінарна команда фахівців (соціологи, психологи, медики) здійснюють наукові розвідки з порушеного питання. Точкою відліку революційних змін вважають 1935 рік, коли було опубліковано книгу «Стать і темперамент» (М. Мід). Даний науковий доробок містив результати досліджень гендерних норм багатьох народів світу на різних етапах власної генези. Об'єми напрацювань зростали в зв'язку з посиленням інтересом до окресленої проблеми зі сторони соціологів, психологів та антропологів, які у своїх працях намагались кваліфіковано розмежувати поняття «gender» та «sex». Було сформовано висновки щодо соціальної та біологічної різниці між чоловіками та жінками, де здійснено наголос на поведінкових нормах, ментальних характеристиках, діяльності та соціальних ролях.

Заирнувши в глиб історії даного питання, ми побачимо, що боротьба українських жінок за власні права та свободи точилась вже з середини XIX століття. Полягала вона у відстоюванні рівних можливостей щодо здобуття університетської освіти на рівні з чоловіками. В кінці XIX століття пошвидко динаміка залучення жінок до політичного життя, вони входили до політичних партій та жіночих організацій [6; 8; 9]. З-поміж останніх вирізняються наступні:

– Клуб русинок (1883), головне покликання якого було в оновленні жіночої духовності, їх інтелектуалізації, посиленні національної свідомості;

– Кружок українських дівчат (1901), головний вектор діяльності – формування активної національної та громадської позиції, ведення культурно-просвітницької роботи, підтримка самоосвіти жінок;

– Харківське товариство взаємодопомоги трудящим жінкам (1902) допомагало в покращенні морального та матеріального становища його членів шляхом видачі допомог, забезпечення гідними заняттями, покращенням житлово-побутових умов; влаштування до притулків осіб, котрі перебували у скрутному становищі, організації літніх колоній для дітей членів товариства;

– Одеське товариство (1904), зміст діяльності якого полягав в пошуку гідної роботи для жінок, їх участі в різних професійних курсах, наданні матеріальної та правової допомоги, попередженні торгівлі жінками та проституції;

– Київське товариство оборони жінок (1905) характеризувалось полівекторною діяльністю, зокрема, допомогою в освіті, працевлаштуванні, створенні притулків для одиноких матерів та молодих дівчат, інформаційно-просвітницькою роботою щодо наслідків неконтрольованих сексуальних зносин тощо.

Уваги заслуговують «Жіночий кружок» (Коломия), «Жіноча читальня» (Долин), «Жіноче товариство» в Городищі, організатори яких переймались захистом прав та свобод жінок у всіх суспільно важливих сферах життєдіяльності.

Продовження огляду історії генези гендерного питання розкриває нам етакратичну гендерну модель, сформовану на початку XX століття, сутність якої полягала у продовженні державного контролю приватного життя осіб, що обмежувало жінок і посилювало існуючу патріархальну модель взаємин. Обмеженою у правах та статусі трудівниці, домогосподарки, матері жінка залишалась протягом всього радянського життя. Такі обставини формували додаткове навантаження на працюючу жінку.

Питання гендерної рівності є досить актуальною проблемою сучасності. Нормативно-правова база поповнюється кількістю актів, спрямованих на захист жінок щодо рівності прав з чоловіками у всіх суспільних сферах життя, попередження дискримінації, забезпечення соціального балансу між жінками та чоловіками.

Принципи гендерного паритету закріплено низкою статей Конституції України: стаття 3 гарантує рівноправ'я чоловіків та жінок у всіх сферах суспільного життя; стаття 24 наголошує на рівноправ'ї, що поширюється у культурній та політичній сферах, громадському житті, професійній та освітній діяльності [1]. Гендерна рівність пояснюється правовими документами як можливість однакової участі у суспільно важливих сферах життєдіяльності. Інший нормативно-правовий акт – Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [3] пояснює рівність чоловіків та жінок відсутністю привілеїв чи обмежень за статевими ознаками. Закон тлумачить паритет як рівність можливостей та умов реалізації прав жінок і чоловіків. Стаття 1 даного законодавчого акту пояснює дискримінацію за ознакою статі як дії або бездіяльності, що виражає виняток, привілеї за статевими ознаками у випадку їх спрямованості на обмеження рівності жіночих та чоловічих прав. В згадуваній статті міститься пояснення таких понять як «позитивні дії» (спеціальні заходи, головне завдання яких полягає в усуненні дисбалансу між чоловіками та жінками, реалізація конституційних прав і свобод) та «гендерна рівність» (рівні правові статуси чоловіків і жінок, рівні можливості обох статей в суспільному житті).

У статті 3 Закону окреслено пріоритетні напрямки гендерної політики:

- пропаганда культурно-гендерної рівності;
- участь у сімейному житті (зокрема, при формуванні відповідального батьківства);
- участь у професійному житті;
- участь у вирішенні суспільно важливих питань.

Стаття 12 Закону висвітлює владні повноваження органів місцевого самоврядування та виконавчої влади. Органи державної влади та МВС України формують умови для обох статей в сфері сімейних та професійних обов'язків, сприяють доступу до соціально-побутових послуг; впроваджують в межах своєї компетенції інформаційно-просвітницьку роботу з окресленої проблеми, здійснюють супровід наукових розвідок щодо гендеру.

Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [4] містить засади щодо протидії та запобігання дискримінації на території України. В Законі ведеться мова про те, що раса, колір шкіри, вік, стать, сімейний стан, інвалідність, мова та політичні погляди не повинні слугувати передумовою дискримінаційним проявам. Нормативно-правовий акт містить принципи, за якими можливі дискримінаційні прояви, а саме: наявність ознак розрізнення, відсутність принципу пропорційності між метою розрізнення та способами її досягнення, порушення прав та свобод.

Міжнародні стандарти гендерного паритету слугували взірцем під час формування українського законодавства, покликано захищати рівні права та свободи чоловіків та жінок. Нагадаємо, що вперше рівні права та свободи людей було закріплено завдяки Загальній декларації про права людини ООН в 1948 році.

Статут ООН вважається першим міжнародним актом, де окреслено паритет між жінками та чоловіками як головну рушійну силу в подальшому суспільному розвитку. В Статуті наголошується на відсутності будь-яких обмежень між статями, зауважено на можливості рівної участі в роботі головних та допоміжних органів ООН. Така інноваційна умова стала рушієм розвитку усього людства.

В далекому 1980 році Україною було ратифіковано Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, де зазначалась важливість паритету щодо вільного доступу жінок до ресурсів країни, державою повинні були зняті будь-які перешкоди щодо реалізації жінками власних прав, покращення їх суспільного становища.

Пекінська декларація, запроваджена 1995 року, оптимізувала соціальне життя жінок шляхом їх залучення до усіх важливих сфер суспільного життя. Було розглянуто альтернативи розширення прав і можливостей жінок, окреслено урядові напрацювання стосовно гендерного паритету, впроваджено у науковий вжиток поняття «гендерна рівність».

Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека» гарантує жінкам право приймати участь у врегулюванні питань, що стосуються протидії конфліктам, формування мирних та безпечних умов життя; надають правову можливість перейматись питаннями захисту жінок від насильства, гендерної інтеграції тощо.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі спрямовує свої заходи на зміцнення прав людини, національних меншин, протидію тероризму. ОБСЄ намагається захищати гендерний паритет шляхом реалізації низки заходів та програм, підвищення гендерної культури, посилення значимості жінки в політичному житті [5].

Завдяки низці нормативних актів рівні права отримали чоловіки і жінки, які перебувають у лавах Збройних сил України. Статистика вказує на те, що статус військовослужбовців отримало більше 42 тисяч жінок, з них 7416 – офіцерки, 11215 осіб складає сержантсько-старшинський осередок, 22832 – солдатки, 1500 – курсантки, особи, які входять до складу цивільних осіб, складають більш ніж 18-тисячну когорту [2]. З 2019 року кількість жінок в лавах Збройних сил України збільшилась в 7 разів відносно 2014 року.

Після 24 лютого 2022 року чимала кількість жінок вступила до лав ЗСУ (ТРО) за спрощеною системою. Поступово почало зникати упереджене ставлення до жінок, адже їх професійні здобутки заслуговують на повагу. Жінки демонструють якісну роботу як снайперки, гранатометниці тощо. Така активна професійна діяльність жінок-військовослужбовців-учасників бойових дій посилює наукові розвідки вітчизняних дослідників. Сучасність з її викликами зумовила суспільство переглянути патріархальний устрій та стереотипи, пов'язані з активною діяльністю жінок в багатьох суспільно значущих сферах життя.

Науковці наполягають на тому, що ефективність самореалізації жінок-військовослужбовців залежить від наступного [7]:

- суб'єктивні чинники (вибір жінки щодо професії, намагання самореалізуватись у військовій сфері, досягнути намічених цілей);
- зовнішні чинники (законодавчі прогалини, порушення існуючого законодавства; мобінг, адресований жінці від колег чоловічої статі, гендерні стереотипи чоловіків-військовослужбовців).

Практика засвідчує позитивні результати діяльності жінок-військовослужбовців через їхню високу працездатність, дієвість, дисциплінованість, відповідальність та професіоналізм, менша схильність до шкідливих звичок (тютюнопаління, вживання алкоголю), високий рівень комунікабельності, емоційності, розвиненість емпатії та інтуїції, низький рівень агресії.

Поруч зі здобутками існують проблемні аспекти в професійній діяльності та соціальному житті наших захисниць. З-поміж проблем вирізняється нелегке поєднання військової служби з домашніми обов'язками;

протириччя, які існують між службою та репродуктивною функцією жінки; домагання на службі, важкий адаптаційний період у чоловічому середовищі.

Соціологічні дослідження вказали низку проблемних блоків щодо проходження жінками військової служби в Національній гвардії України, де зазначено соціально-побутові ускладнення (забезпечення матеріальних потреб), юридичні проблеми (дієвість нормативно-правових норм), сімейні перепони (типові проблеми в родині), міжособистісні проблеми (стереотипи ставлення до жінки). У матеріалах згадується про сексуальне насильство як інструмент залякування та тиску на жінок, які потрапили в полон. Урядові органи та правозахисники фіксують чималу кількість випадків сексуального насильства, скоєних російськими воєнками проти жінок.

Юліана Скібіцька у своїй публікації «Жінки на війні. Проблеми бійчинь ЗСУ після повномасштабного вторгнення» [10] звертає увагу на проблеми жіноцтва в українській армії під час повномасштабної війни. Інститут масової інформації повідомив у 2021 році про те, що військовослужбовці майже не згадуються в медіа. Лише 5 % від усіх повідомлень про українських військовослужбовців адресовані жінкам. Насьогодні ситуація виправляється: інформаційних матеріалів про жінок, які боронять країну на рівні з чоловіками стало більше. 2021 року День захисника України було замінено на День захисників та захисниць України – державне свято, що відзначається 14 жовтня.

Висновки. Українське суспільство потребує посиленої інформаційно-просвітницької роботи зі статевого виховання, гендерної просвіти та запровадження дієвих правових захисних механізмів досліджуваного явища. Громадянське суспільство не може розвиватись нарізно з армією. Якісні зміни повинні торкнутись лав Збройних сил України. Жінка-військовослужбовець не може залишатись соціально незахищеною особою, адже своїми діями та вміннями довела, що може виборювати суверенітет та незалежність України нарівні з чоловіками.

Використана література:

1. Гендерна політика. URL : <https://ddivs.in.ua/ngp/>
2. Жінки в Збройних силах України. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації» в Україні. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
5. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності : лекція. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 23 с.
6. Рибак Оксана. Перші жіночі організації у Східній Галичині і Північній Буковині. URL : <https://uk.m.wikisource.org/>
7. Скібіцька Юліана. Жінки на війні. Проблеми бійчинь ЗСУ після повномасштабного вторгнення. URL : <https://genderindetail.org.ua/season-topic/dosvidy-viyny/zhinky-na-viyni-problemy-biychyn-zsu.html>
8. Смоляр Л. О. Київське товариство оборони жінок : історія становлення та діяльності (1905–1916 рр.). *Український історичний журнал*. 1998. Вип. 3. С. 92–100.
9. Харківське товариство взаємодопомоги трудящих жінок (1902–1919 рр.). URL : <https://periodicals.karazin.ua/uahistory/article/view/1391/1148>
10. Юр'єва Н. В. Проблемні питання військовослужбовців жінок при проходженні військової служби в національній гвардії України. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_03_2018/pdf/59.pdf

References:

1. Henderna polityka. [Gender policy]. URL : <https://ddivs.in.ua/ngp/> [in Ukrainian].
2. Zhinky v Zbroinykh sylakh Ukrainy. [Women in the Armed Forces of Ukraine]. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia rinvnykh prav ta mozhlyvostei zhynok i cholovikiv». [Law of Ukraine «On Ensuring Equal Rights and Opportunities of Women and Men»]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro zasady zapobihannia ta protyidii dyskryminatsii v Ukraini». [Law of Ukraine «On Principles of Prevention and Counteraction of Discrimination in Ukraine»]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> [in Ukrainian].
5. Kaminska N. V., Cherniavskiy S. S., Perunova O. S. (2020) Zakonodavche rehuliuвання ta mizhnarodni standarty hendernoi rinvnosti : lektiia. [Legislative regulation and international standards of gender equality: lecture]. Kyiv. 23 s. [in Ukrainian].
6. Rybak Oksana. Pershi zhinochi orhanizatsii u Skhidnii Halychyni i Pivnichnii Bukovyni. [The first women's organizations in Eastern Galicia and Northern Bukovina]. URL : <https://uk.m.wikisource.org/> [in Ukrainian].
7. Skibitska Yuliana. Zhinky na viini. Problemy biichyn ZSU pislia povnomasshtabnoho vtornhennia. [Women at war. Problems of fighting forces of the Armed Forces after a full-scale invasion]. URL : <https://genderindetail.org.ua/season-topic/dosvidy-viyny/zhinky-na-viyni-problemy-biychyn-zsu.html> [in Ukrainian].
8. Smoliar L. O. (1998) Kyivske tovarystvo oborony zhynok: istoriia stanovlennia ta diialnosti (1905–1916 rr.). [Kyiv Society for the Defense of Women : History of Formation and Activity (1905–1916)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. №. 3. S. 92–100 [in Ukrainian].
9. Kharkivske tovarystvo vzaemodopomohy trudiashchykh zhynok (1902–1919 rr.). [Kharkiv Working Women's Mutual Aid Society (1902–1919)]. URL : <https://periodicals.karazin.ua/uahistory/article/view/1391/1148> [in Ukrainian].
10. Yurieva N. V. Problemni pytannia viiskovosluzhbovtsiv zhynok pry prokhodzhenni viiskovoi sluzhby v natsionalnii hvardii Ukrainy. [Problematic issues of female servicemen during military service in the National Guard of Ukraine]. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_03_2018/pdf/59.pdf [in Ukrainian].

Yu. Bryndikov. Ensuring gender parity in the armed forces of Ukraine: achievements and gaps.

In the scientific article, we touched on an extremely important issue that was kept silent for many years or had an exclusively declarative nature. We have outlined the genesis of the gender issue in the world and on the territory of Ukraine with all its shifts and shortcomings. The main task of scientific intelligence was to identify achievements and gaps in gender parity in the ranks of the Armed Forces of Ukraine to optimize military reforms and protect women in the army structure.

The publication describes the history of the gender issue and the determinants of the formation of the research subject. The vector of activity of the first domestic women's organizations, which served as a fundamental basis for the further implementation of gender policy on the territory of Ukraine, is highlighted.

We have analyzed the normative legal framework designed to protect women from any form of discrimination and to promote equal rights and opportunities for women and men. The work mentions the founding document of the UN, the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the Beijing Declaration, which states the importance of women's access to all spheres of life, the country's resources, and emphasizes the need to improve the social status of women.

The statistics on female military servicemen in the ranks of the Armed Forces are indicated, and a comparative analysis of their current situation in comparison with previous years is carried out.

The analysis of the scientific work devoted to the outlined problem allowed us to highlight the positive professional qualities of military personnel, their high achievements. Along with the achievements, problematic aspects of the professional life of female military personnel were diagnosed, which required immediate resolution.

In the conclusions of the conducted research, an emphasis was placed on the strengthening of informational and educational work on sex education, gender education, and the formation of a practical legal toolkit aimed at strengthening gender parity.

Key words: *the genesis of the gender issue, the legal framework for gender equality, international standards on gender parity, female military personnel, stereotypes about women in the Armed Forces, positive and negative aspects of the professional life of female military personnel, optimization of the gender issue.*

УДК 378.091:[378.013:174.7](045)

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.05>

Гедзик А. М., Коляда Н. М., Левченко Н. В.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧИЙ ПРИНЦИП ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Питання академічної доброчесності є важливим аспектом внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗВО. Це актуальне питання популяризується на всіх рівнях: від національного до локального. У статті проаналізовано наукові праці вчених, які досліджують проблематику академічної доброчесності; узагальнено нормативні документи національного рівня, які регламентують академічну доброчесність, та локального рівня – закладу вищої освіти. Представлено досвід Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини щодо реалізації принципів академічної доброчесності в умовах ЗВО; розкрито особливості роботи групи сприяння академічної доброчесності; проаналізовано та зазначено основні внутрішні документи закладу вищої освіти, які регулюють політику дотримання принципів академічної доброчесності (Кодекси академічної доброчесності, Етичних кодексів, Кодекси корпоративної культури, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин; Положення про Комісії з академічної доброчесності і університетську Комісію з етики та управління конфліктами; Положення про групу сприяння академічній доброчесності та інші нормативні документи), перевірки наукових робіт на текстові запозичення та запобігання порушень таких принципів. Проаналізовано особливості популяризації дотримання принципів академічної доброчесності через семінари, конференції, вебінари, конкурси, викладання освітніх компонентів, перевірки робіт, тощо відповідно до затвердження плану заходів з популяризації принципів академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності ЗВО; узагальнено особливості популяризації академічної доброчесності через вивчення окремих освітніх компонентів: «Основи наукових досліджень та академічна доброчесність», «Основи наукового дослідження та академічна доброчесність», «Основи академічної доброчесності», «Виховання академічної доброчесності»; «Академічна доброчесність», «Культура академічної доброчесності вчителя початкової школи»; «Інтелектуальна власність та академічна доброчесність», «Наукове дослідження та академічна доброчесність»; представлено аналіз обізнаності науково-педагогічних та педагогічних працівників щодо академічної доброчесності.

Ключі слова: *академічна доброчесність, заклад вищої освіти, принципи академічної доброчесності, популяризація академічної доброчесності, якість освіти, забезпечення якості освіти.*

Питання забезпечення і дотримання принципів академічної доброчесності є одним з пріоритетних у діяльності сучасних закладів освіти, а також одним із важливих і невідкладних завдань системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» (2017), «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [14].